

26.

Mój związek z Ojczyzną

I. PROSPEKT WARTOŚCI

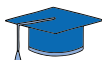
1.1. CEL OGÓLNY

Rozwój moralno-społeczny

1.2. CEL SZCZEGÓŁOWY

Umiejętność współlistnienia i współdziałania z rodakami

1.3. CEL WYCHOWAWCZY

Formowanie postawy zaangażowania w rozwój Ojczyzny

1.4. PROPONOWANE TEMATY

- Czy pojęcie „naród” prowadzi do konfliktu pomiędzy tym, co uniwersalne, a tym, co partykularne?
- Czy moja Ojczyzna jest otwarta na problemy uchodźców?
- Co to znaczy „zdrada Ojczyzny”?

1.5. ZADANIA DLA UCZNIA, SAMOWYCHOWANIE

Normy

- Dziedzictwo duchowe Polski wpływa na moją narodową tożsamość¹.
- Jestem odpowiedzialny za swoją Ojczyznę².
- Postęp Ojczyzny dokonuje się poprzez odnowę moralną jej obywateli³.

Zasady

- Rozumiem i pielęgnuję moją kulturę narodową.
- Jako obywatel Polski znam moje prawa i wykonuję obowiązki względem Ojczyzny.
- Postępuję sprawiedliwie, jestem sprawiedliwy w stosunku do innych osób.

¹ „I dlatego – zanim stąd odejdę, proszę was, abyście całe to duchowe dziedzictwo, któremu na imię Polska, raz jeszcze przyjęli z wiarą, nadzieją i miłością – taką, jaką zaszczepia w nas Chrystus na chrzcie świętym, abyście nigdy nie zwątpili i nie znużyli się, i nie zniechęcili, abyście nie podcinali sami tych korzeni, z których wyrastamy. Proszę was: abyście mieli ufnosć nawet wbrew każdej swojej słabości, abyście szukali zawsze duchowej mocy u Tego, u którego tyle pokoleń ojców naszych i matek ją znajdowało, abyście od Niego nigdy nie odstąpili, abyście nigdy nie utracili tej wolności ducha, do której On wyzwala człowieka, abyście nigdy nie wzgardzili tą Miłością, która jest największa, która się wyraziła przez Krzyż, a bez której życie ludzkie nie ma ani korzenia, ani sensu”. Jan Paweł II, Homilia wygłoszona w czasie Mszy św. odprawionej na Błoniach, Kraków, 10.06.1979, w: tegoż, *Pielgrzymki do Ojczyzny: 1979, 1983, 1987, 1991, 1995, 1997, 1999, 2002. Przemówienia, homilie*, Społeczny Instytut Wydawniczy Znak, Kraków 2005, s. 205.

² „Przyszłość Polski zależy od was i musi od was zależeć. To jest nasza Ojczyzna – to jest nasze być i nasze mieć. I nic nie może pozbawić nas prawa, ażeby przyszłość tego naszego być i mieć zależała od nas. [...] Każdy z was, młodzi przyjaciele, znajduje też w życiu jakieś swoje Westerplatte. Jakiś wymiar zadań, które musi podjąć i wypełnić. Jakąś słuszną sprawę, o którą nie można nie walczyć. Jakiś obowiązek, powinność, od której nie można się uchylić. Nie można «zdeztererować». Wreszcie – jakiś porządek prawd i wartości, które trzeba utrzymać i obronić, tak jak to Westerplatte, w sobie i wokół siebie. Tak, obronić – dla siebie i dla innych”. Jan Paweł II, Homilia wygłoszona w czasie liturgii słowa skierowana do młodzieży zgromadzonej na Westerplatte, Gdańsk, 12.06.1987, w: tegoż, *Pielgrzymki do Ojczyzny...*, dz. cyt., s. 481.

³ „Jednakże naród nade wszystko musi żyć o własnych siłach i rozwijać się o własnych siłach. Sam musi odnosić to zwycięstwo, które Opatrzność Boża zadaje mu na tym etapie dziejów. Wszyscy zdajemy sobie sprawę z tego, że nie chodzi o zwycięstwo militarne – jak przed trzystu laty – ale o zwycięstwo natury moralnej. To ono właśnie stanowi istotę wielokrotnie proklamowanej odnowy. Chodzi tu o dojrzały ład życia narodowego i państwowego, w którym będą respektowane podstawowe prawa człowieka. Tylko zwycięstwo moralne może wyprowadzić społeczeństwo z rozbicia i przywrócić mu jedność. Taki ład może być zarazem zwycięstwem rządzonych i rządzących”. Jan Paweł II, Homilia wygłoszona w czasie Mszy św. odprawionej na Stadionie Dziesięciolecia, Warszawa, 17.06.1983, w: tegoż, *Pielgrzymki do Ojczyzny...*, dz. cyt., s. 239.

1.6. ZADANIA DLA RODZICÓW

Normy

- Od kondycji rodziny zależy stan narodu⁴.
- Dzięki dobru wspólnemu, osoba działając wspólnie z innymi, może spełniać autentyczne czyny i przez to może spełniać siebie⁵.
- Naród posiada swoją podmiotowość i współtworzy życie państwowe⁶.

Zasady

- Istotą mojego odniesienia wobec innych osób jest miłość.
- Ukazuję przykłady poświęcenia Polaków dla dobra wspólnego narodu.
- Uczę, że system społeczny, polityczny istnieje dla człowieka, a nie człowiek dla systemu.

1.7. ZADANIA DLA SZKOŁY, WYCHOWAWCY

Normy

- W ekonomicznym postępie człowiek powinien być zawsze na pierwszym miejscu.
- Celem polityki jest zdobycie władzy, która ma służyć człowiekowi⁷.

⁴ „Słusznie mówi się, że rodzina jest podstawową komórką życia społecznego. Jest podstawową ludzką wspólnotą. Od tego, jaka jest rodzina, zależy naród, bo od tego zależy człowiek. Więc życzę, ażebyście byli mocni dzięki zdrowym rodzinom”. Jan Paweł II, Homilia wygłoszona w czasie Mszy św., Nowy Targ, 8.06.1979, w: tegoż, *Pielgrzymki do Ojczyzny...*, dz. cyt., s. 161.

⁵ Por. K. Wojtyła, *Osoba i czyn oraz inne studia antropologiczne*, red. T. Styczeń, W. Chudy, J. W. Gałkowski, wyd. Towarzystwo Naukowe KUL, Lublin 2000, s. 321.

⁶ „Jest to niezmiernie ważne nie tylko dla osobistej kultury człowieka, ale zachowuje też swoją doniosłość w ramach każdej kultury narodowej, bo dzięki temu właśnie – posłużmy się tu formułą Karola Kardynała Wojtyły – faktyczna wielo-podmiotowość rozwija się w kierunku podmiotowości wielu”. A Rodziński, *Preludium do rozważań o polskiej kulturze narodowej*, w: Z Karolem Wojtyłą *«myśląc Ojczyzna»*, red. W. Chudy, Towarzystwo Naukowe KUL, Lublin 2002, s. 54.

⁷ „Racją bytu wszelkiej polityki jest służba dla człowieka, jest pełne troski i odpowiedzialności przyzwarcie do istotnych spraw i zadań jego ziemskiego bytowania w społecznym tego bytowania wymiarze i zasięgu – tam, gdzie ważą się sprawy dobra wspólnego, od którego zależy równocześnie w sposób bardzo istotny dobro każdego”. Jan Paweł II, Orędzie do Organizacji Narodów Zjednoczonych, Nowy Jork, 2.10.1979, w: tegoż, *Nauczanie społeczne 1978-1979*, t. 2, Warszawa 1982, s. 311.

- Polska ma wpływ na tworzenie się wspólnoty między narodami⁸.

Zasady

- Zachęcam do angażowania się w społeczne przemiany swojej Ojczyzny.
- Organizuję w szkole spotkania uczniów z samorządowcami i politykami.
- Wyjaśniam, że odpowiedzialność za Ojczyznę jest również związana z odpowiedzialnością za kształt Europy.

1.8. SPOSÓB REALIZACJI

Przedstawiam uczniom różne formy wolontariatu, możliwości zaangażowania się na rzecz dobra wspólnego Ojczyzny. Tłumaczę ideę wolontariatu, organizuję również spotkania z osobami zaangażowanymi w prace instytucji pozarządowych. Zachęcam do podjęcia współpracy z tymi ośrodkami.

1.9. OSIĄGNIĘCIA, EFEKTY

Uczeń wie, że wspólnota narodowa to współistnienie z innymi osobami, to uczestnictwo w samym człowieczeństwie każdej osoby. Rozeznaje, że być sobą, to być ukierunkowanym, otwartym na drugą osobę. Umie współdziałać z innymi dla dobra wspólnego. Wie, że władza polityczna powinna być związana z troską o dobro wspólne narodu. Jest świadomy, że wszelkie przemiany społeczne powinny zmierzać do tego, aby życie ludzkie stawało się bardziej godne człowieka. Rozumie, że programy polityczne, przemiany gospodarcze Ojczyzny powinny opierać się na miłości społecznej⁹. Uczeń solidaryzuje się

⁸ „Wydarzenia te należą do naszej historii – do historii Polski. Wydarzenia te równocześnie były ważne i dla innych krajów tzw. «bloku wschodniego», jak również dla całej Europy, a w pewnym sensie dla całego świata. Ruch «Solidarność» oznaczał poszukiwanie drogi, jaką społeczeństwa mogą kroczyć w pokojowym dążeniu do sprawiedliwości społecznej. Można powiedzieć, że była to «polska droga» i jako taka została ona przyjęta i zaakceptowana przez wszystkie narody Europy i świata: droga pokojowego sprzeciwu wobec niesprawiedliwości marksistowskiego ustroju”. Jan Paweł II, List do prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej Lecha Wałęsy, Watykan, 20.12.1995, w: *Jan Paweł II do Narodu. W trosce o dobro Rzeczypospolitej. Wskazania dla polskich polityków*, red. A. Wieczorek, Instytut Wydawniczy PAX, Warszawa 2005, s. 175.

⁹ „Czy w ludziach, pomiędzy ludźmi, pomiędzy społeczeństwami, narodami, państwami rośnie sprawiedliwość, solidarność, miłość społeczna, poszanowanie praw każdego – zarówno człowieka, jak narodu czy ludu – czy też, wręcz przeciwnie, narastają egoizmy różnego wymiaru, ciasne nacjonalizmy w miejsce autentycznej miłości ojczyzny, a wreszcie dążenie do panowania nad drugimi wbrew ich słusznym prawom i zasługom, dążenie zwłaszcza do tego, aby cały rozwój materialny, techniczno-produkcyjny, wykorzystać dla celów wyłącznego panowania nad drugimi, dla celów takiego czy innego imperializmu?” RH 15.

ze swoim narodem i swoją Ojczyzną. Czuje się współodpowiedzialny za Jej obecny stan i przyszłość. Już w rodzinie młody człowiek uczy się postawy społecznej zaangażowania.

1.10. ZAGROŻENIA

Wartość Ojczyzny może zostać utożsamiona z jej uwarunkowaniami ekonomicznymi. Postęp społeczny młody człowiek będzie rozumiał tylko w kategorii wzrostu gospodarczego¹⁰. Może nie być zdolny zaangażować się na rzecz dobra wspólnego lub innej osoby. Nie będzie umiał przekraczać samego siebie, swoich ograniczeń. Może on zatrzymać się w osobistym rozwoju. Zamiast postawy solidarności z rodakami zacznie dominować postawa egoizmu społecznego i wyzysk drugiej osoby. Brak więzów narodowych może prowadzić młodego człowieka do marazmu i izolacji od swojej społeczności, Ojczyzny. Odcięcie się od swoich korzeni narodowych będzie przeszkodą w formowaniu się tożsamości młodego człowieka.

¹⁰ „Wewnętrzny związek pomiędzy prawdziwym rozwojem i poszanowaniem praw człowieka raz jeszcze ujawnia jego charakter moralny: prawdziwego wyniesienia człowieka, zgodnie z naturalnym i historycznym powołaniem każdego, nie da się osiągnąć jedynie przez korzystanie z obfitości dóbr i usług czy dzięki dysponowaniu doskonałą infrastrukturą”. SRS 33.

II. PEDAGOG

2.1. TREŚĆ MATERIAŁU

Polska może pochwalić się bogatą historią, kulturą i krajobrazami. Pozostawione nam dziedzictwo jest cennym skarbem dla naszego pokolenia i następnych, które będą po nas. Dla Ojczyzny ludzie z poświęceniem stawali do walki i narażali swe życie. Dzięki temu dziś możemy żyć w wolnym i niepodległym kraju. We współczesnym świecie ojczyzna nie zawsze ma jednak już taką wartość. Występujące procesy globalizacji i integracji europejskiej zmieniają jej postrzeganie.

Tożsamość narodowa wiąże się z tworzeniem wspólnoty z innymi ludźmi. Istotne jest to, aby młodzież potrafiła działać na rzecz wspólnego dobra, pielęgnowała kulturę narodową, współtworzyła życie państwowe, znała swoje prawa i obowiązki względem ojczyzny.

2.2. LITERATURA WYBRANA Z KOMENTARZEM

W epoce romantyzmu wielu polskich artystów emigrowało z kraju. Nie mogli tworzyć na ziemiach objętych zaborami z powodu panującej kontroli i cenzury. Wśród tej grupy emigrantów był Cyprian Kamil Norwid.

Przedstawiony utwór stanowi wyraz tęsknoty, smutku, żalu i osamotnienia co wyrażone zostaje w zwrocie „Tęskno mi, Panie...”. Jest to tęsknota autora za domem – Ojczyzną, rodzinnymi zwyczajami, rodakami i miłością. Symbolem domu jest chleb przedstawiony jako dar od Boga.

Do kraju tego, gdzie kruszynę chleba
Podnoszą z ziemi przez uszanowanie
Dla darów nieba,
Tęskno mi, Panie.

Do kraju tego, gdzie winą jest duża
Popsować gniazdo na gruszy bocianie,
Bo wszystkim służą,
Tęskno mi, Panie.

C. K. Norwid,
Moja piosnka,
w: J. Kościerzyńska,
M. Chmiel, M. Szulc,
A. Gorzaczyńska-Mróz,
Nowe słowa na start!
Podręcznik do języka
polskiego dla klasy
siódmej szkoły pod-
stawowej, wyd. Nowa
Era, Warszawa 2017,
s. 162-163.

Do kraju tego, gdzie pierwsze ukłony
Są jak odwieczne Chrystusa wyznanie:
„Bądź pochwalony!”
Tęskno mi, Panie.

Tęskno mi jeszcze i do rzeczy innej,
Której, już nie wiem, gdzie leży mieszkanie,
Równie niewinnej...
Tęskno mi, Panie.

Do bez-tęsknoty i do bez-myślenia,
Do tych, co mają *tak za tak, nie za nie*
Bez światłocienia,
Tęskno mi, Panie.

Tęskno mi ówdzie, gdzie ktoś o mnie stoi?
I tak być musi, choć się tak nie stanie
Przyjaźni mojej!
Tęskno mi, Panie.

Ojczyzna dla autora jest miejscem idealnym, obiektem marzenia. Opisuje ją jako kraj religijny, w którym ludzie znają wartości moralne i są pomocni. On jednak czuje się osamotniony, tęskni za domem. Wyraża żal, że jego marzenie o idealnym miejscu dobroci i sprawiedliwości nigdy nie zostanie zrealizowane.

III. NAUCZANIE RELIGIJNE

3.1. NAUCZANIE PAPIESKIE

Patriotyzm oznacza umiłowanie tego, co ojczyste: umiłowanie historii, tradycji, języka, czy samego krajobrazu ojczystego. Jest to miłość, która obejmuje również dzieła rodaków i owoce ich geniuszu. Próbą tego umiłowania staje się każde zagrożenie tego dobra, jakim jest ojczyzna. [...] Ojczyzna jest dobrem wspólnym wszystkich obywateli i jako taka, jest też wielkim obowiązkiem.

Jan Paweł II, *Pamięć i tożsamość*, Społeczny Instytut Wydawniczy Znaki, Kraków 2005, s. 71-72.

Wszyscy wiemy, że zanim wyruszył, by przemierzać drogi świata, Karol Wojtyła dorastał do służby Chrystusowi i Kościołowi w swojej ojczyźnie, w Polsce. Tutaj kształtowało się jego serce – serce, które najpierw przez jego udział w II Soborze Watykańskim, a nade wszystko po 16 października 1978 r. rozszerzało się do wymiaru powszechnego, tak że znalazły w nim miejsce wszystkie narody, języki i kultury. Jan Paweł II stał się wszystkim dla wszystkich.

Franciszek, *Przestaniecie* wideo Papieża Franciszka do Polaków, „L'Osservatore Romano” (wyd. polskie) 2014, nr 5, s. 12-13.

3.2. PISMO ŚWIĘTE

Lecz Jezus przywołał ich do siebie i rzekł: „Wiecie, że władcy narodów uciskają je, a wielcy dają im odczuć swą władzę. Nie tak będzie u was. Lecz kto by między wami chciał stać się wielkim, niech będzie waszym sługą. A kto by chciał być pierwszy między wami, niech będzie niewolnikiem waszym, tak jak Syn Człowieczy, który nie przyszedł, aby Mu służyło, lecz aby służyć i dać swoje życie jako okup za wielu” (Mt 20,25-28).

Wy jesteście solą ziemi. Lecz jeśli sól utraci swój smak, czymże ją posolić? [...] Wy jesteście światłem świata. Nie może się ukryć miasto położone na górze. Nie zapala się też lampy i nie umieszcza pod korcem, ale na świeczniku, aby świeciła wszystkim, którzy są w domu (Mt 5,13-15).

Por. KKK 2211; 2212;
2213; 2235; 2236; 2237;
2238; 2240; 2244.

3.3. KATECHIZM KOŚCIOŁA KATOLICKIEGO

Obywatele mają obowiązek przyczyniać się wraz z władzami cywilnymi do dobra społeczeństwa w duchu prawdy, sprawiedliwości, solidarności i wolności. Miłość ojczyzny i służba dla niej wynikają z obowiązku wdzięczności i porządku miłości. Podporządkowanie prawowitej władzy i służba na rzecz dobra wspólnego wymagają od obywateli wypełniania ich zadań w życiu wspólnoty politycznej (KKK 2239).

IV. LITERATURA PRZEDMIOTU

Dudek A., *Reglamentowana rewolucja. Rozkład dyktatury komunistycznej w Polsce 1988-1990*, wyd. Arkana, Kraków 2004.

Franciszek, Przesłanie wideo Papieża Franciszka do Polaków, „L'Osservatore Romano” (wyd. polskie) 2014, nr 5, s. 12-13.

Jan Paweł II, enc. *Sollicitudo rei socialis*, w: Encykliki Ojca Świętego Jana Pawła II, red. A. Małyśiak, t. 1, wyd. św. Stanisława B.M. Archidiecezji Krakowskiej, Kraków 2005.

Jan Paweł II, *Pamięć i tożsamość*, Społeczny Instytut Wydawniczy Znak, Kraków 2005.

Jan Paweł II, *Pielgrzymki do Ojczyzny: 1979, 1983, 1987, 1991, 1995, 1997, 1999, 2002. Przemówienia, homilie*, Społeczny Instytut Wydawniczy Znak, Kraków 2005.

Jan Paweł II, *W trosce o dobro Rzeczypospolitej*, Instytut Wydawniczy PAX, Warszawa 2005.

Jan Paweł II, *Wyplłyn na głębie! Ojciec Święty do młodych Polaków*, Instytut Wydawniczy PAX, Warszawa 2006.

Kongregacja Nauki Wiary, *Katechizm Kościoła Katolickiego*, wyd. Pallottinum, Poznań 2002.

Kubiak Z., *Piękno i gorycz Europy. Dzieje Greków i Rzymian*, wyd. Świat Książki, Warszawa 2003.

Lanckorońska K., *Wspomnienia wojenne*, Społeczny Instytut Wydawniczy Znak, Kraków 2007.

Pismo Święte Starego i Nowego Testamentu. Biblia Tysiąclecia, wyd. Pallottinum, Poznań 2012.

FILM EDUKACYJNY

Mój związek z Ojczyzną

<https://youtu.be/zPGzX-gEeSA>

